

Hazır giyim ve tekstilde istihdam kaybı başladı

Tekstil sektöründe artan ithalata karşın hazır giyimde düşen ihracat, şirket kapanmalarını beraberinde getirdi. Başta Anadolu'da olmak üzere birçok bölgede tekstil atölyelerinin kapandığı, işten çıkarmaların başladığı belirtiliyor.

YENER KARADENİZ/İSTANBUL

Salgında üretim, yatırım ve ihracat gibi birçok alanda rekorlar kıran Türkiye hazır giyim ve tekstil sektörleri, salgın ve savaş sonrası bozulan ekonomik veriler nedeniyle zor dönemlerden geçiyor. Yeni siparişler, kapasite kullanım oranları ve ihracatta düşüş hızının arttığı sektörlerde kapanmaların başladığı, buna bağlı olarak istihdam kaybının yaşandığı belirtiliyor. Bu ayın ilk yarısında hazır giyim ihracatında yüzde 20'ye yakın düşüş yaşandığı vurgulanırken, her iki sektörde de yilsunu ihracat hedefleri aşağı yönlü revize edildi. Kaybın önümüzdeki yıl da süreceğinden endişe eden sektör temsilcileri ithalata düşürecek önlem talebinde bulunurken, temsilcileri istihdam desteği ve rekabetçi kur çağrısında bulundu.

Yatırım atağı başlamıştı

Hazır giyim ve tekstil sektörleri, salgın öncesi yıl olan 2019'u sırasıyla 17,7 milyar dolar ve 9,9 milyar dolar ihracatla kapatmış, toplamda 1 milyon 39 bin kişilik istihdama ulaşmışlardı. Salgın yılı olan 2020'de tedarik zincirinin değişmesi ile rakiplerine göre avantajlı konuma geçen Türkiye, ihracatını hızla artırmış, bu artışın da devam edeceği beklentisi ile de tarihinin en büyük yatırım atağını başlatmıştı. 2021'de hazır giyim sektörü 6 milyar 438 milyon TL, tekstil sektörü ise 24 milyar TL'lik yatırım için teşvik belgesi almıştı. Aynı yıl her iki sektörde de ihracat tarihi rekorlardı ve hazır giyim, 20 milyar 250 milyon dolar, tekstil sektörü de 12 milyar 878 milyon dolar ihracata ulaşırken, istihdamı ise yüzde 13,3 artarak 1 milyon 177 bine çıkmışlardı. Aynı dönemde tekstil sektörü kapasite kullanım oranı yüzde 82, hazır giyim ise yüzde 85 sınırına dayanmıştı.

Kur baskılırsa işçi çıkarma da hızlanır

TOBB Hazır giyim ve Konfeksiyon Sektör Meclisi Başkanı Şeref Fayat, AB'de yaşanan resesyon ve enerji krizi endişeleri nedeniyle tüketicilerin harcamalarını kstüğünü bunun etkilerinin ilk hissedildiği sektörlerin başında da hazır giyim sektörünün geldiğini hatırlattı. Fayat, "Bu sert daralmanın ayak izleri önce pamuk, ardından iplik ve sonra da dokumada görülmüştü. Kapasiteler yanı yarıya çalıyor, istihdam kaybı yaşanıyor. Birçok dokuma tezgahı kapandı. Emek yoğun sektörlerin başında gelen hazır giyimde de işten çıkarmalar başladı. Yılbaşına kadar iş yok. Yılbaşından sonra asgari ücret artacak. Kur da baskılanmaya devam ederse

işten çıkarmalar hızlanabilir. Kime sorsak sipariş almakta zorlanıyor. Karsızlık ve fiyat tutturamamak had safhada. Siparişler eskiden olduğu gibi rakip ülkelere dönüyor. Bizim salgın döneminde avantaj elde etmemize yol açan tüm şartların eskieye döndüğü bir dönem yaşıyoruz. Navlun, taşımacılık süresi hepsi geri geldi. Yılbaşı öncesi bu kur seviyesi illa korunacaksa istihdam çöküşünü hızlanacağını düşünüyorum. Kurun nereye evrileceği burada belirleyici ancak işin olmaması işçi çıkarmaya yine de mecbur bırakacak. Zira esas temel işin olmaması. Bu ayın ilk 17 günü yüzde 15 eksideyiz ihracatta" ifadelerini kullandı.

İbre tersine döndü

Bu yıl ise ibre tersine dönmeye başladı. Tüm dünyada artan enflasyonist baskıya bağlı olarak düşen alım gücü, durgunluk endişesi, Rusya-Ukrayna savaşı ve enerji krizi gibi etkenler, hazır giyim ürünlerine olan talebin hızla gerilemesine yol açtı. Her ne kadar bu yılın ilk 3 çeyreğinde ihracatta artış devam etse de, ihracat hızında yavaşlama belirgin bir şekilde kendini gösterdi. Ekim ayının ilk yarısında ihracatın geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 15 düşüş gösterdiği belirtiliyor. Öncü göstergeler de bu durumu teyit ediyor. [İstanbul Sanayi Odası](#) Türkiye İmalat PMI verilerine göre tekstilde yavaşlama Eylül ayında daha da belirginleşti ve faaliyet koşullarında salgının ilk dalgasından bu yana en sert bozulma gözlemlendi. Tekstil ürünleri, takip edilen 10 sektör içerisinde yeni siparişlerin en sert azaldığı sektör oldu. Buna bağlı olarak firmalar üretim, istihdam ve satın alma faaliyetlerini de hızlı bir şekilde azalttı. Benzer şekilde üretim faaliyetlerindeki artış ya da

azalışın izlenmesini sağlayan sanayi üretim endeksi tekstil sektöründe yüzde 10,6 düşüş ile salgın yılı olan 2020 Mayıs'tan bu yana en sert gerilemeyi gösterdi. Kapasite kullanım oranları tekstil sektöründe yüzde 72,4 ile 2020 Ağustos ayından bu yana en düşük seviyeye gerilerken, bu oran hazır giyimde ise yüzde 81,9 ile son bir yılın en düşük seviyesi olarak gerçekleşti.

Firmaların yüzde 64'ü düşüş bekliyor

İstanbul Hazır giyim ve Konfeksiyon İhracatçıları Birliği Başkanı Mustafa Gültepe, istihdam kaybı konusunda sahadan gelen haberlerin aksine hala temkinli olan isimlerden biri. İhracatın ekonomik verilerle orantılı olarak negatif etkilendiğine dikkat çeken Gültepe, sanayi üretimi ve kapasite kullanım oranlarının ihracata hala katkı sağlasa da, istihdam artış hızının yavaşladığına dikkat çekti. Gültepe, "İhracatta 2023 yılı ilk yarın beklentisi düşük seviyede. Tahmini rakamlar göz önünde bulundurulduğunda 2022'in 22 milyar dolar ile kapana-

çığını tahmin ediyoruz" dedi. Hazır giyim sektöründe 171 firmamın yanıtladığı ihracatta güncel durum tespit anketine göre de firmaların yüzde 64'ü ihracatlarında düşüş bekliyor. Düşüş oranı AB pazarına çalışan firmalarda çok daha yüksek seviyede gerçekleşiyor. Gültepe, yüzde 62'lik payı ile hazır giyim ihracatında en yüksek paya sahip olan AB'de resesyon beklentisi ve talepteki belirsizliklerin yanı sıra, salgın döneminde Türkiye'ye yönelen müşterinin salgının bittiğiyle beraber birim maliyeti düşük rakip ülkelere dönüşlerinin bu gerilemenin ana sebepleri olduğu vurgulandı.

Günde 4 bin ton iplik ithalata yapıyor

İstanbul Tekstil ve Hammaddeleri İhracatçıları Birliği Başkanı Ahmet Öksüz, özellikle Rusya kaynaklı enerji krizinin sektörün üretim maliyetleri üzerinde ağır bir yük oluşturduğuna dikkat çekti. Öksüz, "Tekstil sektöründe ağustos ayı üretim endeksinin yüzde 10,6 oranında gerilemesi, ihracatımızın artış hızındaki yavaşlama ve ekim ayında ihracatımızın gerileme eğilimine başlaması gibi sebepler, 2022 için belirlediğimiz 15 milyar dolar ihracat hedefimizi revize etmemize sebep oldu. Yıl 2021'e göre artışla kapatmak için var gücümüzle çalışıyoruz. Ancak ithalatta yaşanan olağanüstü artış üretimi olumsuz etkiliyor. Türkiye günde tüm ipliklerin toplamında 4 bin ton ithalata yapıyor. Söz konusu ithalatın yarısı ise Dahilde İşleme Rejimi kapsamında ihracatı için vergiden muaf yapıyor. Bu da günde 30 ton iplik üreten ortalamada bir iplik fabrikası baz alındığında 130 fabrikanın günlük iplik üretimine eş değer. Bu çerçevede bir an önce ilave koruma mekanizmalarını devreye almamız gerekiyor. Bu kapsamda Ticaret Bakanlığımıza ithalatta artan hak-sız rekabete karşı çözüm önerilerimizi ilet-tik" diye konuştu.

Çanlar hazır giyim için çalıyor

Türkiye Giyim Sanayicileri Derneği Başkanı Ramazan Kaya, son bir haftadır Anadolu'yu gezen ve gelişmeleri yakından gözlemleyen isimlerden biri. Bu kapsamda geçen hafta Van, Şanlıurfa ve Sivas'ta bulunan Kaya, gözlemlerini şöyle paylaştı: "Boyahaneler 4 gün kapalı 3 gün açık, iplik fabrikaları kapanıyor. Geçen hafta Anadolu'yu gezdim. Onlarca fabrika atölye kapanmış. Kapanmalar ciddi boyutta artıyor. İstihdam kaybı ile karşı karşıyayız. Çanlar çalıyor." Bu ay ihracatta düşüşün de yaşanacağını dile getiren Ramazan Kaya, "Şu an sektör çok ciddi şekilde fiyat tutturamama ile ilgili sıkıntı yaşıyor. Asgari ücret belirsizliği ve kurdaki baskıya nedeniyle önümüzü görmeyor, fiyat tutturamıyoruz. Müşteriler için pahalı kalıyor. Son dönemde sürekli bu kaosu yaşıyoruz. Hazır giyim ihracatında ilk 2 haftada yüzde 15 düşüş var. Müşteriler Bangladeş ve Hindistan'a dönüyor. İşçilik ücreti ile ilgili destek almamız gerekiyor. Bu bugünkü durum. Ama asıl önümüzdeki yıl için fiyat tutturamadığımız için sipariş alamıyoruz. Sipariş alamıyorsak bu fabrikaların tekrar açılması gibi bir durum olmayacak ve istihdam kayıpların artarak devam edecek. Şu an ciddi boyutta kuyruklu dik tutmaya çalıştık ama ağustostan beri sinyaller almıyor. 2023 ilk 6 ayında yüzde 15 kayıp olacak diyorlardı ama bu oran yüzde 20-30'a çıktı. Bu noktada istihdam desteği gerekiyor. Rekabetçiliğimizi korumamız için de dolar kurunun 22-23 TL seviyesinde olması gerekiyor" açıklamasında bulundu.